

Využitie Slovenského národného korpusu (SNK) v školskej praxi

(SNK ako pomôcka pri vyučovaní slovenského jazyka)

Helena Ivoríková

(Oddelenie Slovenského národného korpusu JÚLŠ SAV)

Slovenský národný korpus (<http://korpus.juls.savba.sk>) ako súbor jazykových dát uložených v elektronickej podobe slúži najmä na vedecko-výskumné účely. Napriek tomu, že nenahrádza gramatické ani kodifikačné príručky, jeho využitie v školskej praxi môže do veľkej miery zefektívniť vyučovanie slovenského jazyka a umožniť vyučujúcim rýchlejší prístup k jazykovým dátam, ako aj k ich jazykovednému spracovaniu (morfológicky, syntakticky, štýlovo-žánrovo spracované texty).

Vyučujúcim slovenského jazyka ponúkame jednoduchý návod na využitie SNK pri tvorbe cvičení určených nielen pre žiakov a študentov, ktorí sú rodenými hovoriacimi, ale aj pre tých, ktorí sa učia slovenčinu ako cudzí jazyk.

Slovenský národný korpus nám ponúka možnosť vytvoriť cvičenia, kde využitie SNK v procese prípravy cvičenia zohráva rôznu úlohu. Každé cvičenie sme preto označili skratkou SNK alebo symbolom @ alebo ich kombináciou, aby sme vyučujúcim umožnili získať čo najrýchlejší prehľad o type cvičenia. Upozorníme tak na prípadnú nevyhnutnosť využitia najaktuálnejšej verzie SNK na internete alebo na tomto CD, keďže dané cvičenie je interaktívne a vyžaduje prácu priamo so SNK. Stretneme s týmito typmi cvičení:

a) SNK

Typ cvičenia: Využitie SNK ako zdroja textových dát, textového materiálu.

Dôvod: Vyučujúci potrebuje nájsť čo najväčšie množstvo príkladov (slovných spojení, viet), na ktorých chce precvičiť nejaký gramatický jav.

Výhoda: Vyučujúcemu poslúži SNK ako zdroj veľkého množstva viet a kontextov, na ktorých bude môcť daný jav precvičiť, a urýchli mu prípravu cvičenia možnosťou skopírovania si vhodných viet.

b) @ SNK

Typ cvičenia: Interaktívne cvičenie: je nevyhnutné sprístupniť študentom počítačovú miestnosť a internet alebo dať k dispozícii korpus uložený na tomto CD.

Dôvod: Umožnenie priamej práce s SNK

Výhoda: Žiaci/študenti priamo prichádzajú do kontaktu so SNK, oboznamujú sa s nástrojmi korpusu, majú možnosť priameho využitia výsledkov výskumu, ktorý je pre nich často oblasťou abstraktnou, nepraktickou, resp. v praxi neviditeľnou. Cvičenia podporia aktívny prístup žiakov/študentov k cvičeniu, žiaci sa stávajú spolutvorcami cvičenia.

c) @

Typ cvičenia: Cvičenie, ktoré vyžaduje prácu s internetom.

Dôvod: Vyučujúci chce, aby žiaci/študenti použili pri riešení úlohy/cvičenia dostupné výkladové online slovníky, napr. Krátky slovník slovenského jazyka alebo Slovník slovenského jazyka (<http://slovník.juls.savba.sk>).

Výhoda: Rýchlejšie získavanie informácií zo slovníkov, osvojenie si práce so slovníkom ako takým, pri cvičeniach zameraných na prácu s významom slov možnosť utvrdenia si znalosti materinského jazyka.

Využitie SNK pri tvorbe cvičení pri precvičovaní špecifických javov v slovenčine

Slovenský národný korpus ponúka vyučujúcim viaceré spôsoby využitia, keďže viaceré verzie korpusov ako aj rozmanitosť možností príkazov pri vyhľadávaní otvárajú priestor pre vytváranie cvičení zameraných na rôzne javy v slovenskom jazyku.

1. určovanie slovných druhov, resp. precvičovanie znalostí gramatických kategórií (CV 11, CV 15 - 17,)
2. slovotvorba (CV 1, CV 2, CV 3,
3. určovanie štýlov (a žánrov) – úryvky z korpusu “inf”, “img”, “prf”, (napr. študenti musia vedieť zaradiť, ktoré kontexty sú aký štýl, atd., musia porovnať syntax v daných textoch alebo priradiť k názvom periodík alebo publikácií úryvok textu, ktorý sme si skopirovali (širší kontext) zo SNK
4. precvičovanie homonymie, synonymie (CV 13)
5. precvičovanie priamej a nepriamej reči (CV 8)
6. precvičovanie znalosti slovosledu (CV 9)
7. dedukcia slov zo zadaných kontextov (CV 5, CV 10)
8. valencia slovíes
9. prekladové cvičenia (využitie paralelných korpusov - francúzsky jazyk, ruský jazyk)
10. dynamizácia jazyka (nahradzovanie slovenských významov prevzatých slov významami pôvodných jazykov, napr. tréning, míting, interview) (CV 14)
11. urýchlenie príprav diktátov
(vyučujúci si môže vyhľadať napr. vety na precvičenie konštrukcií s “aby” (slovenčina ako cudzí jazyk) alebo na precvičenie písania priamej reči...)
12. hľadanie tém na slohové práce (CV 7)
13. precvičovanie práce s SNK (CV 2 - 4, 6 – 7, 12)

Cvičenia

SNK

1. Aké substantívum alebo adjektívum sa ukrýva v týchto verbách?

“...podanie, aby každému čitateľovi pomohli rozširovať i prehľbovať jazykové povedomie...”

“...každému čitateľovi pomohli rozširovať i prehľbovať jazykové povedomie, ozdraviť úctu...”

“...popularizačný časopis. Budeme sa usilovať dosiahnuť stav, aby za Kultúrou slova...”

“Z jazykových rubriek, v ktorej budeme uverejňovať zaujímavé príspevky publikované v rozhlasovej...”

“...to značí, že častejšie umožníme prezentovať názory čitateľov na jazyk a na jeho...”

“...ktorej chceme čitateľom Kultúry slova sprostredkovať zaujímavé názory o jazyku, o slovenčine príliš ostré vyznenie...”

“...myšlienky. Osobitnú funkciu – akoby zmierňovať príliš ostré vyznenie predchádzajúcej...”

“...téze o architektonike textu, museli by sme konštatovať, že je to architektonika pôsobiaca svojou ...”

“...textov v spravodajských reláciách nemožno nerešpektovať morfológickú, syntaktickú...”

@ SNK

2. Nájdi verbá zo slovesnej triedy -ovať odvođené od týchto substantív a adjektív. Niektoré z nájdených slovies nevznikli z uvedených slov. Vieš určiť, ktoré?

plán -
rozhodnutie -
nový -
obdivný -
čudný -
zdravý -
cit -
kritika -

SNK
@ SNK

3. Doplň tabuľku o substantíva (abstraktá) a verbá, ktoré boli vytvorené z uvedených adjektív. Použite SNK:

<i>Adjektívum</i>	<i>Substantívum (abstrakt.)</i>	<i>verbum</i>
možný		
skutočný		
vlhký		
nepozorný		
dynamický		
pomalý		
rýchly		

@ SNK

4. Akí sú Slováci podľa SNK? :) Slováci sú .* ...

+

-

SNK

5. Doplňte chýbajúce slovo:

na ktorej zvyčajne pohráva priateľský, z jeho úst vždy vychádza milé a bezprostredné

odhodlane . Túto rozhodnosť zmäkčuje a neutajený výraz radosti , ktorá akiste

ju viacej s meričkami v rukách . I jej sa mi zahmlil (s . 98) . A napokon ,

detským časopise som čítal vetu Ujov dievčatkovou zásluhou nestačil prejsť

Napr . zdvorilé správanie , zdvorilý , ušľachtilé mravy , ušľachtilá zábava

tieto príklady z antického sveta vyvolajú aj počudovanie , prečo sa na konci 2

rôzne výrazy , ktoré neraz vyvolávajú i na tvári . . . Napríklad 7 .
decembra

úsmevom sa naozaj vyjadruje kývnutie hlavy , ako prostriedok lúčenia .

@ SNK

6. V spojení s akými verbami najčastejšie nájdeme vyhľadané slovo z cvičenia 5?

@ SNK

7. Aká môže byť láska? Nájdite adjektíva charakterizujúce/špecifikujúce lásku.

SNK

8. Čo musím urobiť?

a) Vypíš verb v infinitíve a potom utvor imperatív:

1. "...pre nich bola prínosom a podobné reči. Povedal mi, aby som prišla na fotografické skúšky."
2. "...otvoril dvere," uviedla E. Slavkovská. "Povedal mi, aby som si sadla na posteľ a čakala na skúšku..."
3. "...ju dal a aby som si nahral z nej kópiu. Povedal mi, aby som nahral aj druhú kazetu pre prípad..."
4. "...a odstúpil z orgánu na kontrolu SIS. Povedal mi, aby som si sám určil požiadavky za vrátenie..."
5. "...reagoval na prvé výtvarné výsledky? Povedal mi, aby som pokračoval."
6. "Trocha ma vyviedol z miery rozhodca. Povedal mi, aby som si ju postavil presne na biely bod..."

1. musím	imperatív : 2. os. sg.	2. os. pl.
2. musím	imperatív : 2. os. sg.	2. os. pl.
3. musím	imperatív : 2. os. sg.	2. os. pl.
4. musím	imperatív : 2. os. sg.	2. os. pl.
5. musím	imperatív : 2. os. sg.	2. os. pl.
6. musím	imperatív : 2. os. sg.	2. os. pl.
7. musím	imperatív : 2. os. sg.	2. os. pl.

b) Vytvor vety s priamou rečou, obsahujúce tieto imperatívy:

SNK

9. Kam patrí "aj", kam patrí "tiež"?

aj o Jozefovi Mihalkovičovi . Vzlietol aj/tiež Pegas Ondrušovho Šialeného mesiaca .
estetickosti v básni . Navyše tu dochádzalo aj/tiež k nedorozumeniam , nepochopeniu , ale i
" . Niekedy sa pojem zdôrazňuje ešte aj/tiež polotučným typom písma : Zoči - voči

jazykovedcov amatérov na Slovensku je veľa **aj/tiež** Píšu o tom , čomu dobre nerozumejú lež ho vyjadruje iným slovom , ktoré **aj/tiež** môže vyjadrovať kvantitatívny prvok monografických prácach autorov . Majú **aj/tiež** záväznú schému : po podstatných bibliografických

súvislosti pokladáme za vhodné upozorniť **aj/tiež** na to , že v súbore spomínaných názvov spomínaných názvov by sa mali vyskytovať **aj/tiež** názvy kláštorov , napr . Kláštor sv ústave . Opatrne meria kroky , niekedy **aj/tiež** s bakul'kou , ktorú zavše nechá či výsledkami vedeckej práce , ale poznačená **aj/tiež** neuznanlivosťou osudu . Je to učiteľ slova , ktorému už dávno mala patriť **aj/tiež** vysokoškolská katedra . Celkom iste by nárečí , nie v spisovnom jazyku . Treba **aj/tiež** pripomenúť , že nárečový zápis niektorých jazyka vašej tlačiarne . Tento program **aj/tiež** môžete určiť v lyxrc . Táto metóda doporučujeme vám prečítať si Sprievodcu . Ten **aj/tiež** obsahuje viac príkladov ako táto sekcia

SNK

10. Aké predložky vypadli z týchto úryvkov textu zo SNK?

“...som si ja vyčítavo prezval na " výkriky	ozveny " . . .) : to je hrach na stenu..."
okruhu nápravy a obohacovania reči sa	podpory zdravého národného povedomia
analýza slovenských hlások sa uvádza	autora — A . V . Isačenka , ako
to bolo		
slová , ktoré sa najviac používajú ,	ktorých si našu bežnú , každodennú
takýmito zložkami sa nedá vysvetliť	toho , aby sme nesiahli do
dávnych čias		
odvysielaná v televízii reklama : Žuvajte Orbit	cukru . V slove žuvajte je
chyba ! V správnom		
sa na nedostatky príde dodatočne , a to	akéhokoľvek postihu pre rozhlas alebo
Keď sa zem stáva pomaly holou , ostáva	snehu , hovorí sa , že slnko zlízalo
veľa územných synonym . Uvádzame ich	nároku na úplnosť : kopnina , kopnisko
magicky pôsobiacu farebnú kvalitu . No	toho sa vyskytujú roztrúsené poznámky
syntakticky ohraničenú časť programu , ktorá	deklarácie a príkazov obsahuje
špecifikáciu		
spisovnej s lovenčine aj výnimky . Medzi ne	iného patria tvary živočíšnych
prídavných		
odporúčal študovať aj cudzie jazyky (.....	latinči ny aj francúzštinu a
nemčinu		
angličtine , odkiaľ sa k nám dostalo , má	iného význam " služba " . Lenže slovo

SNK

11. S ktorým pádom sa spája predložka “na” ?

je zrejmé to , čo poukazuje na obsah ,	na	myšlienkovú náplň
, kým označujúca		
je to , čím , akými prostriedkami sa	na	tento obsah
odkazuje . Označujúcu zložku		
je najdôležitejšie , býva zvyčajne	na	konci výpovede) sa
vzťahy medzi jednotlivými		
tomto príspevku by sme chceli poukázať	na	to , že v architektonike

textu majú dôležité		
zvýrazniť niektorý prvok . Konkrétne nám ide	na	jednej strane o
využitie zátvoriek ,		
prípadne pomlčiek , ale aj úvodzoviek ,	na	druhej strane
rozličných typov písma		
vývinu nerealizované) aj nároky človeka	na	slobodný . . . rozvoj .
Zdôraznenie sa		
výpovede — majú takéto vety v zátvorkách	na	konci súvetia či
dokonca odseku : Tí		

@ SNK

12. Nájdi, s ktorými pádmi sa spája predložka okrem, medzi, okolo, popri

SNK

@

13. Koľko rôznych významov slova “hviezda” sa ukrýva v týchto vetách. Pomôž si KSSJ (<http://kssj.juls.savba.sk>).

“...Slovensko “ , a symboly EÚ so židovskými **hviezdami** . Pred koncertom skíni hajlovali pred...”

“...neskutočne príjemne . Prístup k filmovým **hviezdam** a úsilie položiť im zopár otázok pripomína...”

“...kráľovskej koruny žiarila päťcípá **hviezda** . Na štíte , ktorý mal symbolizovať...”

“...nelegálneho zápasu so psami až po mediálne **hviezdy** . Octavio žije s matkou , bratom a jeho...”

“...každej bankovke aj symbol únie s 12 žltými **hviezdami** , nápis euro v latinke a gréckej abecede...”

“...nedajú pokoj ? Anna Malíková sa stala **hviezdou** elektronických médií , keď jej venovali...”

“...podarí ich cieľ splniť ? To je zatiaľ vo **hviezdach** . V noci na 6 . mája sa v známej fabrike...”

SNK

@

14. Nájdi v KSSJ význam slova “tréning” a “školenie”. O čom svedčí použitie slova “tréning” vo vyhľadaných vetách zo SNK?

“...obsahuje vojenské prvky a zameriava sa na **tréning** elitných jednotiek kolumbijského vojska...”

“...zahrať si , zadriblovať , taký malý **tréning** osoží na raňajky . Ale bol som i ako...”
 “...poskytovania informácií , prípravu a **tréning** jednotiek , študijných programov a kultúrnych...”
 “...prac o scientológii . Kurzy ponúkajú **tréning** v auditovacích postupoch a tiež podrobnú...:
 “...auditori a skupiny sú tí , čo obdržali **tréning** v určitej oblasti a sú oprávnení auditovať...”
 “...stredoškolského vzdelania . Dostali špeciálny **tréning** a robia na rozličných úrovniach , buď...”
 “...roblém . Skôr to považujem za určitý **tréning** , či je naozaj možné niečo zrealizovať...”
 “...nie . Nieкто tomu hovorí problémy , iný **tréning** . Páči sa mi tvoj optimistický pohľad...”
 “...tranzistoráky boli síce prenosné , ale nejaký **tréning** určite prišiel vhod . Podobne aj walkman...”

SNK

15. Urči gramatické kategórie zvýraznených slov, použi KSSJ:

“...Makulienka . “ Všade tma a ja som taká sama ,	opustená	. “ “ Tak si , dievčinka , umy líčka...”
“...pretože ležal dlho pod zemou , bol trochu	zájdený	. Po chvíli sa však spamätal , zlatisto...”
“...pozrelo dolu na rybník a vidí , ako sa medzi	zatvorenými	lístkami lekna červenie cíp dievčinkinej...”
“...ťa zjem . “ Motýľ Emanuel ostal ako	obarený	. Ani sa nepohol , iba hľadel na pavúka...”
“...vytratili z paláca . str . 27 Vysoko na	Zakázanej	hore prechádzala Kráľovnú zla trpezlivosť...”

vily a ponáhlal sa za svojou paňou na	Zakázanú	horu s novinou , že princeznú napokon
nazdávala , že , práve prišiel do chalúčky	učupenej	v horskom údolí . str . 75 Len čo vošiel
sily zahnal mečom a hodil ho do draka .	Zasiahnutý	netvor sa zmieta od bolesti a zletel zo
škole str . 2 Všetky deti boli nervózne i	natešené	zároveň . Išli prvý deň do školy

@ SNK

16. Vytvorte trpné prídavia od týchto slov a overte si ich správnosť v SNK:

oprať -
oklamať -
prehrať -
zviezť -
odrať -

SNK

17. Určte slovné druhy slova “okolo” a “mimo” v týchto kontextoch:

- “...z kopy na ľavu, ktorá práve bežala **okolo**. Melóny sa rozkotúlali všetkými smer...”
- “...mŕtva lopta , držaná lopta , lopta “ **mimo** ” , volejbalová lopta , mohlo byť aj ťahaná...”
- “...možné iba takéto väzby : havária sa stala **mimo** našich hraníc ; lopta je už mimo hracej...”
- “...povedal . Abu schytil závoj a omotal si ho **okolo** krku . “ Naozaj parádny , Abu ! “...”
- “...hlasom , no bála sa , čo uvidí . Obehla **okolo** kríka a prekvapene zhĺkla . Radža s...”
- “...stala mimo našich hraníc ; lopta je už **mimo** hracej plochy ; táto vec je mimo diskusie...”
- “...vyvolával Aladin na ľudí , ktorí sa náhlili **okolo** neho . “ Dve veštby za jednu cenu !...”
- “...ostávala aj počas našich rozhovorov niekde **mimo** . A ešte mi to pripomína niečo , čo som...”
- “...mierne oteplí na 22 až 26 , na severe **okolo** 20 stupňov Celzia . KEDY NA DOVOLENKU...”
- “... čelom . Navyše sa snažím z toho , čo sa **okolo** mňa robilo , poučiť . Našťastie som...”
- “... oslobodzujúcich rozsudkov , zatiaľ čo vo svete je to **okolo** 20 percent . (čtk) Disney ° s Rozprávky...”

12. "...dňa na deň . Nová generácia je trocha **mimo** . Nezaujímajú sa o politiku , nechce hovoriť..."

SNK

18. Ktoré z týchto skupín viet obsahujú v sebe zvýraznené slová, ktoré patria do spoločného synonymického radu:

synonymický rad 1: VETY
synonymický rad 2: VETY
synonymický rad 3: VETY

VETY A

Preto treba byť maximálne korektný , **vlúdny** a spoľahlivý . Kresba : Marián Bachratý
doteraz bývava pekne urastený , nekonečne **vlúdny** . Jeho rodičia s rodičmi našej mamy
francúzske originály . Hrubín bol veľmi **vlúdny** , žičil nášmu prekladateľskému zápalu
, oblečiem , čeľusť podviažem , aj **vlúdny** úsmev na nebožtíkov ksicht nahodím
Vlúdny ? " začudoval som sa . „ Hej , **vlúdny** . Tí , čo ostali nažive , neradi vidia

VETY B

ytateľný . Alebo ako sa stal môj audioguru a vzbudil u mňa **mocný** záujem o
všetky tie magické mašinky
ovplyvnil rockovú gitaru ako celok a jeho **mocný** spev je spojenie tých najdravších
živlovvonkajšími náležitosťami : Je mužný , **mocný** vo všetkých významoch tohto
slova ,
istých kuloárových rečí si v ten večer **mocný** imperátor Napoleon pochutnával na
svoj

VETY C

chystal kávu . Plechový vrchnák termosky je **hrboľatý** . Ak z neho nepijem , počas
nekonečných
Zdvihol z trávy svoj kabát a vytiahol z neho **hrboľatý** balíček uviazaný v čistej
hrubej bielo
. Neposlúchala nás lopta , terén bol **hrboľatý** a vietor najzákernejším nepriateľom
ostrove Notre Dame a je charakterizovaný ako **hrboľatý** , pozostávajúci zväčša z
rov

VETY D

spoločného , opakujúceho sa nekonečna , môj **milý** Fedorja , deň za dňom , Etela
Farkašová
lepšie cítiš . A ak si dosť dobrý , **milý** kolega z Číny alebo zo Slovenska , potom
napísať televízny seriál , ktorý bude **milý** , hravý , nápaditý , v ktorom nebude
nemôže , ak mu je život čo len troška **milý** . Čo robiť , priatelia ? Nemusíte ani
učiteľ , poradca , javiskový a filmový **milý** , manžel , zvodca , aj otec . Predstaviteľ
? No nedá sa nič robiť , chvíľku , **milý** občan , musíš čosi vydržať ! Poniektoré

VETY E

scény , Londýnčana Grooveridera . Tento **robustný** černoš mixuje na
gramofónoch už dvanásť

samozrejme pláva , šteká , duní a nalieha **robustný** saxofón , pretože protagonista nám ani databázový prístup k údajom a službám a **robustný** , no flexibilný operačný systém platformy somarinky používať taký náročný a **robustný** systém . Naopak , v profesionálnej oblasti na nástroj radšej opatrne (príklad : **robustný** , chrapľavý tón na tenorsaxofón radšej

VETY F

krpatý ukomplexovaný chlap , hlupučký **necitlivý** nedouk atď . ; — takéto výrazivo spravidla národným hodnotám vôbec . Inými slovami , **necitlivý** vzťah k spisovnému jazyku , niekedy až strany k podielu na moci s kýmkoľvek , **necitlivý** vzťah k vlastnej členskej základni , Posledný plagát sa mi však zdá dosť **necitlivý** : dať nevinným zvieratám mená najväčších sa nejaké v budúcnosti ukážu) , za **necitlivý** prístup , i za to , že vôbec niečo

VETY G

vyhodil . Nakoniec sa však z neho vykľul **prívetivý** a zhovorčivý spoločník , s ktorým nie je vzrušujúcejší než ľahostajne **prívetivý** , tak trochu duchom neprítomný muž skúpy priviedol lekára . Lekár bol statný , **prívetivý** muž , ktorý sa na mňa priateľsky pozrel k vedúcemu školy Mentuptahovi . Je to **prívetivý** človek s jemnými očami , plnými lásky keď príde Liliana , k iným som menej **prívetivý** , a pretože mi nedovolia veľa hovoriť

VETY H

(s . 32) . Osobitný , azda aj trocha **drsný** kolorit dodávajú rozhovorom rozličné , verne odráža záhorácke reálie aj **drsný** , ťažký , ale pritom racionálne podfarbený pomôcka vyrobená . Je to abrazívny alebo **drsný** materiál ? Hoci sú výrazy abrazívny materiál ? Hoci sú výrazy abrazívny a **drsný** rovnocenné z hľadiska zrozumiteľnosti by sme skôr uprednostnili domáce slovo **drsný** . Ako teda nazvať spomínanú pomôcku jazykovo i vecne vyhovujú dva názvy : **drsný** vechet a drsná handrička . Ktorý sa

VETY I

že v spisovnej slovenčine sa prejavuje **silný** adaptačný proces , prevzaté slová sa obidvoch prípadoch ukázal ako dostatočne **silný** . Ved' naozaj nie je až také jednoduché hromadných oznamovacích prostriedkoch , d) **silný** vplyv americkej kultúry na Slovensku , prírodný živel , ktorý v človeku vyvolával **silný** pocit ohrozenia . Rovnaký motivačný hrozba božá na okolí Trenčína rozumejú **silný** vietor a náhle zotmenie ako

predzvest'
symboliku havrana , zasa znamená , že aj **silný** jednotlivec podľahne (nečestnej)
presile

Kľúč k cvičeniam

1

a) TYP “SNK” - na riešenie cvičenia môžeme využiť vlastné vedomosti, SNK využijeme len ako zdroj textu

1. široký, rozširovanie, širava
2. hlboký, hlbočina, hĺbka, prehĺbený
3. usilovnosť, usilovný
4. verejnosť, verejný, zverejniteľný
5. prezentácia, reprezentačný, reprezentácia
6. sprostredkovanie, sprostredkovateľ,
7. mierny, miernosť
8. konštatovanie
9. rešpekt

b) TYP “@ SNK” - na riešenia cvičenia môžeme využiť SNK, konkrétne *r-mak* (ručne morfológicky anotovaný korpus), kde si zadáme koreň slova a do tagu si určíme, že chceme vyhľadať S (substantíva) a A (adjektíva). Tým sa vyhneme záplave iných slovných druhov, ktoré by :

(rozširovať)

PRÍKAZ: [word="*šir.*" & tag "(S|A).*"]

PRÍKAZ: [word="*šir.*" & tag "(S|A).*"]

(prehlbovať)

PRÍKAZ: [word="*hlb.*" & tag "(S|A).*"]

PRÍKAZ: [word="*hĺb.*" & tag "(S|A).*"]

(usilovať sa)

PRÍKAZ: [word="*.usil.*" & tag "(S|A).*"]

(uverejňovať)

PRÍKAZ: [word="*.verejn.*" & tag "(S|A).*"]

(prezentovať)

PRÍKAZ: [word="*.prezent.*" & tag "(S|A).*"]

(sprostredkovať)

PRÍKAZ: [word="*.stred.*" & tag "(S|A).*"]

PRÍKAZ: [word="*.sprostredk.*" & tag "(S|A).*"]

(zmierňovať)

PRÍKAZ: [word="*.mier.*" & tag "(S|A).*"]

(konštatovať)

PRÍKAZ: [word="*.konštat.*" & tag "(S|A).*"]

(nerešpektovať)

PRÍKAZ: [word="*.rešpekt.*" & tag "(S|A).*"]

2

a) cvičenie typ SNK

(plán)	plánovať, naplánovať
(rozhodnutie)	rozhodovať
(nový)	obnovovať, vynovovať
(čudný)	čudovať sa
(zdravý)	ozdravovať
(cit)	pociťovať
(kritika)	kritizovať

b) cvičenie typ @ SNK

(plán)

PRÍKAZ: *.plán.*ovať

plánovať, naplánovať

(rozhodnutie)

PRÍKAZ: *.rozhod.*ovať

rozhodovať

(nový)

PRÍKAZ: *.nov.*ovať

obnovovať, vynovovať, inovovať, renovovať, zrenovovať, ustanovovať,
znovuvybudovať, znovuinštalovať, novelizovať

(čudný)

PRÍKAZ: .*čud.*ovať

čudovať sa

(zdravý)

PRÍKAZ: .*zdrav.*ovať

ozdravovať, uzdravovať, pozdravovať

(cit)

PRÍKAZ: .*cit.*ovať

citovať, zacitovať, odcitovať, zarecitovať, licitovať

(kritika)

PRÍKAZ: .*krit.*ovať

kritizovať, skritizovať, pokritizovať

3

a) SNK

(možný)	možnosť	umožniť, umožňovať
(skutočnosť)	skutočnosť	uskutočniť, uskutočňovať
(vlhký)	vlhkosť	navlhčiť, vlhnúť, navlhnúť
(nepozorný)	nepozornosť	upozorniť, upozorňovať
(dynamický)	dynamickosť	dynamizovať
(pomalý)	pomalosť	spomaliť, spomaľovať
(rýchly)	rýchlosť	zrýchliť, zrýchľovať

b) @SNK

POZNÁMKA: to, či je substantívum abstraktum, nie je v anotácii uvedené

možný

PRÍKAZ (substantíva): [word=".*možn.*" & tag="(S).*"]

VYHLADANÉ: možnosť

RIEŠENIE: možnosť

PRÍKAZ (verbá): [word=".*možn.*" & tag="(V).*"]

VYHLADANÉ: umožniť, znemožniť

RIEŠENIE: umožniť

skutočný

PRÍKAZ (substantíva): [word=".*skutoč.*" & tag="(S).*"]

VYHLADANÉ: skutočnosť, uskutočnenie, uskutočňovanie

RIEŠENIE: skutočnosť, uskutočnenie, uskutočňovanie

PRÍKAZ (verbá): [word=".*skutoč.*" & tag="(V).*"]

VYHLADANÉ: uskutočniť, uskutočňovať

RIEŠENIE: uskutočniť, uskutočňovať

vlhký

PRÍKAZ (substantíva): [word=".*vlh.*" & tag="(S).*"]

VYHLADANÉ: vlhko, vlhkosť, navlhčovač, odvlhčovač, zvlhčenie

RIEŠENIE: vlhkosť, vlhko, zvlhčenie

PRÍKAZ (verbá): [word=".*vlh.*" & tag="(V).*"]

VYHLADANÉ: navlhčiť, navlhčovať, zvlhčiť, zvlhčovať, odvlhúvať, vlnúť, prevlhčiť, prevlnúť

RIEŠENIE: navlhčiť, navlhčovať, zvlhčiť, zvlhčovať, odvlhúvať, vlnúť, prevlhčiť, prevlnúť

nepozorný

PRÍKAZ (substantíva): [word=".*pozor.*" & tag="(S).*"]

VYHLADANÉ: pozornosť, pozorovanie, upozornenie, upozorňovanie, pozor

RIEŠENIE: pozornosť

PRÍKAZ (verbá): [word=".*pozor.*" & tag="(V).*"]

VYHLADANÉ: upozorniť, upozorňovať, pozorovať

RIEŠENIE: korpus nám neponúkol riešenie

RIEŠENIE: byť pozorný

POZNÁMKA: Ak berieme, do úvahy fakt, že slovo pozorný svoj význam vo verbe uporniť, upozorňovať, pozorovať stratilo, tak môžeme tvrdiť, že SNK nám neposkytol riešenie.

dynamický

PRÍKAZ (substantíva): [word=".*dynam.*" & tag="(S).*"]

VYHLADANÉ: dynamizovanie, dynamika, dynamickosť, dynamizmus, astrodynamika

RIEŠENIE: dynamizovanie, dynamika, dynamickosť, dynamizmus, astrodynamika

PRÍKAZ (verbá): [word=".*dynam.*" & tag="(V).*"]

VYHLADANÉ: dynamizovať, zdynamizovať

RIEŠENIE: dynamizovať, zdynamizovať

pomalý

PRÍKAZ (substantíva): [word=".*pomal.*" & tag="(S).*"]

VYHLADANÉ: pomalosť, spomalenie

RIEŠENIE: pomalosť

PRÍKAZ (verbá): [word=".*pomal.*" & tag="(V).*"]

VYHLADANÉ: pomali, pomalší, spomaliť

RIEŠENIE: spomaliť

rýchly

PRÍKAZ (substantíva): [word=".*rýchl.*" & tag="(S).*"]

VYHLADANÉ: rýchlik, zrýchlenie, rýchlosť, rýchločistiareň, urýchlenie, rýchlovlak

RIEŠENIE: rýchlosť

PRÍKAZ (verbá): [word=".*rýchľ.*" & tag="(V).*"]

VYHLADANÉ: zrýchliť, urýchliť

RIEŠENIE: zrýchliť, urýchliť

4

PRÍKAZ: Slováci sú.*

VYHLADANÉ: (množstvo ľubovoľných nepredpokladateľných "definícií")

*pozor na riziko vyhľadania hanlivých alebo pre mládež pikantných výrokov o Slovákoch. Tieto však v korpuse sú, takže tu zrejme "cenzúra" nie je na mieste...)

RIEŠENIE: napr.

predovšetkým zo srbčiny . Zisťuje , že všetci < Slováci sú> bilingvisti , bežne hovoria aj po srbsky Slovensko . Môžem teda povedať , že < Slováci sú> takí aj onakí . Tak ako všetci . . . preto , že je kresťanské . Nie všetci < Slováci sú> kresťania , a to v prípade Slovenska a to svedčí o tom , že ? < Slováci sú> asi geneticky sprostí ? . No , zrejme vášho prieskumu , v ktorom vyšlo , že < Slováci sú> málo tolerantní k Rómom a nechceli by nechce počuť a je jasné prečo : < Slováci sú> rasisti ! Práve preto o tom nikto nechce slovenské krčmy sú akési špinavšie , < Slováci sú> akýsi pomalší . Od federálneho premiéra agentúrou Focus . Výsledky v skratke : < Slováci sú> po prvých ? taktach ? staronovej vlády Slovensku . Treba však počítať s tým , že < Slováci sú> v otázkach rozvoja informatizácie , a , aby to znelo príliš urážlivo , ale < Slováci sú> predsa len primitívnejší , ich krčmy aj z úspechu svojho blížneho , < Slováci sú> nesmierne závistlivý národ . Akosi sa sa ukazuje , že nie . Znamená to , že < Slováci sú> vyspelejší pijani ako Kanadania ? To

5

RIEŠENIE: úsmev

6

PRÍKAZ: .*úsmev.*

VYHLADANÉ: napr.

na ktorej zvyčajne pohráva priateľský < úsmev> , z jeho úst vždy vychádza milé a bezprostredné najlepšie priateľ , vyvolal sympatizujúce < úsmevy> na tvárach prítomných . Prednášajúca poslúžiť na niečo iné ako na vyvolanie < úsmevu> . Takisto ako formulácie , že človek tieto príklady z antického sveta vyvolajú < úsmev> aj počudovanie , prečo sa na konci 2 rôzne výrazy , ktoré neraz vyvolávajú i < úsmev> na tvári . . . Napríklad 7 . decembra práve si opravoval kľučku na dverách) s < úsmevom> povedal : ? Viete , človek nikdy nevie dobré dohromady , ? dodáva s hrdosťou v < úsmeve> Pavol . Nešlo však o jednoduchú prácu otvoril až po sviatkoch , vyvoláva skôr < úsmev> a azda iba moja štvorročná neterka by humor s tým spojený čitateľa strháva k < úsmevu> a smiechu , ktorý sa v našej literatúre skôr ťažkopádne , často vyvolávajúce < úsmev> na tvári , film však určite uspokojí jednoduchá . Nemôžete sa spoliehať na svoj < úsmev> . Muži vám dokážu na cestu naklásať muž , sa pri rozhovore so mnou pokúsil o < úsmev> až na piaty deň . ? Mal som asi predsa sa pričom zastavovali a odchádzali s < úsmevom> na tvári . Mám pocit , že myšlienka u vás tam na Slovensku , dodáva s < úsmevom> . Aj kuchyňu majú podobnú našej . Samozrejme

RIEŠENIE: pokúsiť sa/ pokúšať sa o úsmev, vyvolať úsmev, dodať/ dodávať s úsmevom, odísť/odchádzať s úsmevom, skonštatovať s úsmevom, spoliehať sa na úsmev...

7

PRÍKAZ: ***láska je.***

VYHLADANÉ:

dvojhĺáskach , o ktorých tvrdí : Slovenská < **dvojhĺáska je**> zložená z dvoch krátkych rovnako silne o láske , " rozhovoril sa Moris , " < láska je> však korunou a svetlom . Jej pomocou víťazí

Iracionalita ľudskej vášne , známej pod slovom < láska je> mohutnosťou , ktorá prelamuje kalkul alebo sa zmenšuje , ľahko nadobudnutá < láska je> opovrhnutiahodná , ale ťažkosti jej

pozornosti určite neunikne fakt , že posledná < **hláska je**> napísaná písmom gotickej staronem?iny

kým môžete byť? . Taká vášeň a taká < láska je> ako prebudenie . " Maxovo prebudenie je lebo " nie je nikto iný " . Film Láska je < láska je> intímny pohľadom do života dospievajúcich láske a pretransformovať ju do práce ? Ale < láska je> len ilúzia .

o ilúziu , no ale čo na tom ? Veď aj < láska je> ilúzia a nejdeme ju kvôli tomu zatracovať

pôsobí úprimne , dokonca aj tvrdeniu , že < láska je> nekonečná , sa dá uveriť . českému

postele pod plagátmi zdôrazňujúcimi , že < láska je> lepšia ako vojna . S tým sa veru možno

bohatstvo . Medziľudský vzťah nazývaný < láska je> oveľa viac podobný riskantnej hre ako

, keby som ti zhovievavo napísal , že < láska je> krásna aj neopätovaná , že si to snívanie

rozvodom a prvým synom . štvrtá prvá < láska je> moja dnešná manželka . Jej hmatateľný

hovoríte , že som celkom mimo , že vaša < láska je> neobyčajná a rozsahom porovnateľná

genetický aj kultúrny kód . Vedia , že < láska je> nevernica . Ale nenávidia prichádzajúci

myslím , že ty sa zamilovať vieš . Len tá < láska je> vždy iná , vždy má iný vývoj , aj

Vážim si tvoj návrh a budem ti tykať , < **plavovláska jedna**> nešťastná . No skôr , než tento prívlastok

nám prospieva , o tom niet pochýb . Ale < láska je> zvedavosť . Môžeme milovať KOHOKOLEK

ale nezabudni , že všetko pominie , iba < láska je> večná , a tak aj vás láska v tomto

sile obrnená . Nezabudni pritom , že aj < láska je> prejav božskej tvorivej sily , teda je

zasvätená . Už teraz viem , že telesná < láska je> iba nutnosťou prírody na splodenie potomkov

prameňom je rozmnožovací pud . Takáto < láska je> túžba po majetku a chce vždy iba telo

iba pre vedomého ; ten tiež vie , že < láska je> život a nenávisť je smrť . Iba zasvätení

zo sféry svojho vnímania . Veď aj jeho < láska je> ako " morská vlna zániku " , ktorá sa

POZN. Ak by sme zadali príkaz láska . * , vyhli by sme sa tomu , že by nám systém týmto spôsobom našiel aj iné slová , ktoré obsahujú slovo láska: hláska, plavovláska, dvojhĺáska.

RIEŠENIE: (napr. témy na sloh) Láska je krásna aj neopätovaná, Láska je večná, Láska je nevernica, Láska je ilúzia...

8

RIEŠENIE:

musím

prísť

príd'!

príd'te!

sadnúť si

sadni si!

sadnite si!

nahrat'

nahraj!

nahrajte!

určiť si

urči si!

určíte si!

pokračovať

pokračuj!

pokračujte!

Postaviť

postav!

Postavte!

9

RIEŠENIE:

aj, aj, aj, tiež, tiež, aj, tiež, aj, aj, tiež, aj, tiež, tiež, tiež

10

RIEŠENIE:

bez, okrem

RIEŠENIE:

1. akuzatív
2. akuzatív
3. lokál
4. akuzatí
5. lokál
6. lokál
7. akuzatív
8. lokál

PRÍKAZ: okrem.*, medzi.*, okolo.*, popri.*

RIEŠENIE:

okrem – genitív
 medzi – akuzatív, inštrumentál
 okolo – genitív
 popri – lokál

PRÍKAZ: <http://slovník.juls.savba.sk>

KSSJ:

hviezda -y hviezd ž.

1. nebeské **teleso**, ktorého žiaru **vidieť** v noci a kt. sa javí **ako** viacramenný útvar; **astron. stálica**: *h-y svietia; padajú h-y*

2. čo má podobu hviezdy; **hviezdicovitý útvar**: *červená h. symbol komunizmu; kôň s h-ou na čele s lysinou*

3. **vynikajúci a populárny umelec, športovec**: *filmová, džezová, hokejová h.*

• → *sľubovať h-y z neba; h-y z neba by mu zniesol* urobil by **preňho** všetko; → *narodiť sa pod šťastnou h-ou; niečo je (ešte) vo h-ach ďaleko* od uskutočnenia; *expr.* → *videl všetky h-y*;

hviezdny príd.: *h. jas; h-a obloha* hviezdnatá; *h-a kariéra* veľmi veľká;

hviezdne prísł.: *nebo sa h. trblieta; h. obsadený film* vynikajúcimi hercami;

hviezdička -y -čiek ž. **zdrob.**: *snehové h-y*;

hviezdičkový príd.: *h-é šaty* v rozprávkach

RIEŠENIE:

1. význam č. 2
2. význam č. 3
3. význam č. 3
4. význam č. 2
5. význam č. 3
6. význam č. 2
7. význam č. 3
8. význam č. 1

tréning -u *m.* plánovitá činnosť zameraná na podávanie a zdokonaľovanie šport. výkonov;*hovor.* cvičenie vôbec: *dvojfázový t.; chýba mu t. v písaní;*
tréningový *príd.:* *t. proces*

školenie -ia *s.*

1. vyučovanie (*význ. I*), vzdelávanie obyč. v kurzoch: *odborné, jazykové š., š. manažérov*
2. *zastaráv.* školské vzdelanie: *neušlo sa mu š-ia*

1. správne použitie slova tréning
2. správne použitie slova tréning
3. správne použitie slova tréning
4. NESPRÁVNE použitie slova tréning
5. NESPRÁVNE použitie slova tréning
6. NESPRÁVNE použitie slova tréning
7. nie je jasné z kontextu
8. správne použitie slova tréning
9. správne použitie slova tréning

RIEŠENIE:

<http://slovník.juls.savba.sk>

POZNÁMKA: V KSSJ si najskôr overíme, k akému slovnému druhu dané slovo patrí, nakoľko hranica medzi prídavnými menami a trpnými prídavnými menami.

opustená – trpné prídavné slovo
 zájdený – príd. meno
 (medzi) zatvorenými – príd. meno
 obarený – trpné prídavné slovo
 (na) zakázanej – príd. meno
 (na) zakázanú – príd. meno
 (do) ... učupenej – trpné prídavné slovo
 zasiahnutý – trpné prídavné slovo
 natešené – príd. meno

PRÍKAZ: zadáme predpokladaný tvar slova: **oprany, opraty** a v korpuse si overíme v

položke **ZOBRAZIŤ**/VIEW a **ATRIBÚTY**/ATTRIBUTES lemmu a tag zadaného slova. Pomôže nám aj výskyt zadaného slova v korpuse. V textoch získaných pre SNK sú aj texty obsahujúce nesprávne tvary prídavných slov, v ktorých robia chyby i samotní Slováci

RIEŠENIE: opratý, oklamany, prehraný/tý, zvezený, odratý

17

1. okolo – príslovka miesta
2. mimo -
3. mimo – predložka (gen.)
4. okolo – predložka (gen.)
5. okolo – predložka (gen.)
6. mimo – predložka (gen.)
7. okolo – predložka (gen.)
8. mimo – príslovka miesta
9. okolo – príslovka miery
10. okolo – predložka (gen.)
11. okolo – príslovka miery
12. mimo – príslovka miesta

19

RIEŠENIE: synonymický rad 1: A, D, G synonymický rad 2: B, E, I
synonymický rad 3: C, H, F